

Aan de leden van de Vaste commissie voor VWS
van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Per e-mail via: cie.vws@tweedekamer.nl

Datum
4 november 2024
Contactpersoon
Jan Visscher
Ons kenmerk

Bijlage(n)
-
Telefoon
06-13203391
Uw kenmerk

Onderwerp

Wetgevingsoverleg Begrotingsonderdeel
Jeugd

Geachte woordvoerders Jeugd,

Het welzijn van de Nederlandse jeugd staat onder toenemende druk. Als Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGZJ) maken wij ons onder meer grote zorgen over het aantal kinderen en jongeren dat hulp nodig heeft. Maar ook dat we binnen de jeugdzorg nog niet altijd de zorg kunnen bieden die kinderen en jongeren nodig hebben. Volgens de Jeugdautoriteit is de continuïteit en toegankelijkheid van jeugdzorg steeds meer in gevaar.¹ En ondanks alle voornemens om de jeugdzorg te verbeteren, lijken de problemen in de sector eerder groter dan kleiner te worden.

In de aanloop naar het Wetgevingsoverleg Jeugd op 11 november a.s. roepen wij als gezamenlijke jeugdbranches (BGZJ) de Tweede Kamer daarom op om snel stappen te zetten om structurele oplossingen te realiseren voor de terugkerende problemen in de jeugdzorg. Hiertoe doen wij in deze brief graag enkele concrete suggesties voor het aankomende debat:

- Wij pleiten ervoor dat er vaart wordt gemaakt met het doorvoeren van de plannen uit de Hervormingsagenda Jeugd (punt 1 hieronder), onder goede randvoorwaarden die in de basis streven naar inhoudelijke verbetering van het stelsel en het welzijn van de jeugd voorop stellen (punt 2 en 3);
- In 2030 moeten er nul plaatsingen in de gesloten jeugdzorg zijn. Hiertoe moeten aanbieders en gemeenten nú beter met elkaar gaan samenwerken. We willen dat het Rijk regie pakt in het afdwingen van duidelijke afspraken tussen gemeenten en aanbieders over het bieden van passende alternatieven (punt 4);
- Ook moet het kabinet met een duidelijk plan komen om de veerkracht en bestaanszekerheid van kinderen en gezinnen voorop te stellen (punt 5). Zonder brede visie op de jeugd geen structurele verandering.

Hervormingsagenda Jeugd: hoe verder?

Als medeondertekenaar van de Hervormingsagenda Jeugd zijn de opdrachten uit de Hervormingsagenda duidelijk en dwingt het ons om kritisch te reflecteren op de rol die we hebben in het verbeteren van het stelsel. Concreet gaat het wetsvoorstel Verbetering beschikbaarheid jeugdzorg – dat parallel loopt aan de uitvoering van de Hervormingsagenda – gemeenten

¹ <https://www.jeugdautoriteit.nl/publicaties/de-stand-van-de-jeugdzorg>

verplichten tot regionale samenwerking bij het contracteren van specialistische jeugdzorg. Stelselverbeteringen die toezien op o.a. meer samenwerking en standaardisering zijn volgens ons een stap in de juiste richting, ook om de bedrijfsvoering en governance bij aanbieders te vereenvoudigen en te verbeteren.

- 1. Voor de BGZJ is het cruciaal dat vaart gemaakt wordt met het behandelen van het Wetsvoorstel en vervolgens ook het Besluit verbetering beschikbaarheid jeugdzorg. Deze verbetering heeft de sector hard nodig. Daarom kunnen we ons geen vertraging veroorloven.**

De jeugd de dupe van verdere bezuinigingen

Ondanks de goede inhoudelijke ambities uit de Hervormingsagenda, blijven wij kritisch op de besparingsopgave van 1 miljard euro die aan de Hervormingsagenda is gekoppeld. Vanaf het begin hebben wij gesteld dat hervormingen in het stelsel niet tegelijkertijd gepaard kunnen gaan met zulke forse bezuinigingen. Niet omdat volgens ons er nog meer geld toe moet naar de jeugdzorg. Maar omdat voor de BGZJ geldt dat inhoudelijke verbetering van het stelsel – betere, effectievere en meer passende zorg voor kwetsbare kinderen en gezinnen – de basis is van waaruit bespaard zou kunnen worden, in plaats van andersom. Wij vinden dat de bezuinigingen – en het tijdspad dat hiermee gemoeid is – niet haalbaar zijn en een bedreiging vormen voor de inhoudelijke verbeteringen die hard nodig zijn. Signalen uit de sector – én geluiden uit de belangrijkste financier ervan: gemeenten² – wijzen hier tevens op.

- 2. Wij willen daarom dat het kabinet naar aanleiding van de rapportage van de door haar ingestelde commissie van deskundigen – die begin volgend jaar zal komen met een zwaarwegend advies over de voortgang van de Hervormingsagenda Jeugd³ – zo snel mogelijk duidelijkheid geeft over de houd- en haalbaarheid van de voorgenomen besparingen.**

Daarnaast maken wij ons zorgen over de recent aangekondigde bezuinigingen op preventieprogramma's en onderzoek en de btw-verhogingen op sport en cultuur. Deze raken het welzijn van de jeugd. Bijna 1 op de 3 jongeren ervaart op dit moment mentale klachten.⁴ Door te bezuinigen op organisaties en voorzieningen die bijdragen aan het bevorderen van de fysieke en mentale gezondheid van jongeren vrezen wij dat het alleen nog maar slechter met hen zal gaan. Niet bezuinigingen, maar het welzijn van de jeugd verdient prioriteit in het huidige kabinet.

- 3. De BGZJ roept het kabinet daarom dringend op om de bezuinigingen op preventie terug te draaien.** We willen voorkomen dat jongeren hierdoor mentaal verder in de knel raken en als gevolg van hun problemen jeugdzorg nodig hebben.

Afbouw gesloten jeugdzorg representatief voor huidige problemen

Als sector erkennen we dat de gesloten jeugdhulp niet het gewenste effect op kwetsbare kinderen en jongeren heeft, en soms zelfs het tegenovergestelde bereikt. Afbouw van de gesloten jeugdzorg en een rigoureuze transformatie van de zorg voor jongeren met de meest complexe problematiek is daarom hard nodig. Zij mogen als gevolg hiervan echter niet tussen wal en schip belanden.

² <https://vng.nl/sites/default/files/2024-09/20240925-vng-rondetafelgesprek-gemeentefinancien-onder-druk.pdf>

³ <https://www.voordejeugdenhetgezin.nl/hervormingsagenda-jeugd/deskundigencommissie-jeugd>

⁴ <https://www.vzinfo.nl/mentale-gezondheid/regionaal/psychische-klachten#psychisch-scholieren>

Het is goed dat er eerder dit jaar bestuurlijke afspraken zijn gemaakt tussen het Rijk, de Nederlandse gemeenten en de aanbieders van gesloten jeugdzorg over verdere af- en ombouw.⁵ Toch stukt het door een versnipperd en decentraal jeugdzorgstelsel nog altijd in het aanbieden van passende, integrale hulp voor jongeren met een complexe zorgvraag. De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ)⁶ waarschuwt dat de af- en ombouw naar betere hulp voor deze doelgroep vastloopt als hier geen regionale en landelijke afspraken over worden gemaakt.

Als BGZJ willen wij dat er vaart wordt gemaakt met de afbouw van de gesloten jeugdzorg en de opbouw van passende alternatieven. De opgave om residentiele jeugdhulp te voorkomen, zoals beschreven in de hervormingsagenda jeugd, om te zorgen dat jeugdigen die jeugdhulp nodig hebben zo thuis mogelijk kunnen opgroeien is ook breder dan de gesloten jeugdzorg alleen. We dragen daarin verantwoordelijkheid voor het verbeteren van de samenwerking tussen aanbieders van jeugd- en opvoedhulp, jeugd-ggz, jeugd-LVB, forensische- en verslavingszorg. Maar ook de regio's, gemeenten, lokale teams en de verwijzers staan hiervoor aan de lat.

- 4. Wij roepen, via u, het Rijk op haar rol als stelselverantwoordelijke stevig te pakken voor de afbouw van gesloten jeugdzorg. Door snel toe te zien op betere samenwerking tussen aanbieders en gemeenten. En door duidelijke afspraken over het inrichten van passende alternatieven met toereikende, landelijk uniforme tarieven.**

De jeugdzorg kan het niet alleen

Het kabinet wil doorgaan met het vereenvoudigen en verbeteren van het stelsel van jeugdhulp en jeugd- en gezinsbescherming. Dat is positief. Tegelijkertijd hebben veel van de problemen in de maatschappij in toenemende mate een negatief effect op de jeugd. Denk aan de prestatie maatschappij of de invloed van sociale media. Maar ook de bestaanszekerheid van gezinnen speelt een rol. Instabiele of onveilige gezinssituaties waarin armoede, schulden, (v)echtscheidingen, verslaving en mentale problemen bij ouders of huisvestingsproblematiek aan de orde zijn, zet kinderen verder onder druk. Kinderen krijgen vervolgens vaak jeugdzorg aangeboden, terwijl de daadwerkelijke problemen te herleiden zijn naar factoren buiten het kind.

Het idee dat enkel de jeugdzorg hier antwoord op moet bieden is volgens ons onhoudbaar. Daarom moeten de sector, de politiek én de maatschappij toewerken naar een structurele oplossing voor de terugkerende problemen in de jeugdzorg. Zo pakken we de meervoudigheid van problemen van kinderen en gezinnen bij de bron aan.

In de paragraaf jeugd van de Miljoenennota geeft het kabinet aan te willen werken aan integrale samenwerking in het sociaal domein voor jeugdigen. Met een samenhangende, domeinverbindende inzet op het gebied van bestaanszekerheid, kansengelijkheid, gezond leven en veiligheid wil het kabinet zich inzetten om onderliggende problemen integraler aan te pakken.

Echter leest de BGZJ in de beantwoording op de feitelijke vragen over de begroting VWS dat hier op dit moment nog geen concrete opdracht voor is uitgewerkt en de benodigde middelen

⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2024/06/19/bestuurlijke-afspraken-transformatie-gesloten-jeugdhulp>

⁶ <https://www.igj.nl/actueel/nieuws/2024/02/29/zorgen-over-om--en-afbouw-jeugdzorgplus-gesloten-jeugdzorg>

hiervoor nog niet beschikbaar zijn gemaakt.⁷ Daarnaast zien wij graag hoe deze aanpak zich verhoudt tot de huidige de leeftijdsgrens in de Jeugdwet van 18 jaar en de brede wens om de “Big 5” leidend te maken voor het moment waarop jongeren de jeugdzorg definitief uitstromen. Dit sluit volgens ons aan bij het vooropstellen van de bestaanszekerheid en veerkracht van de jeugd.

- 5. Als BGZJ vragen wij u om de druk bij het kabinet op te voeren om snel aan de slag te gaan met het uitwerken van de integrale en interdepartementale aanpak van de problemen van kwetsbare gezinnen en jeugdigen tot 27 jaar.** En in die aanpak ook aandacht te hebben voor het verbinden van domeinen onderwijs, jeugd- en volwassenenzorg, huisvesting, bestaanszekerheid, veiligheid, sport en cultuur.

Tot slot: zonder brede visie geen structurele verandering

Binnen het stelsel worden nu al stappen gezet om de nodige hervormingen door te voeren om de jeugdzorg die nu verleend wordt te verbeteren. Buiten het stelsel moeten we er tegelijkertijd voor zorgen dat kinderen überhaupt geen of zo min mogelijk jeugdzorg nodig hebben. En dat onderliggende problemen eerder worden signaleerd en aangepakt.

We kunnen in het jeugddomein niet langer blijven dweilen met de kraan open. De BGZJ vraagt het kabinet daarom om een brede visie op jeugd, waarbij de perspectieven van kinderen en gezinnen centraal staan. Het kabinet zou beter inzicht moeten krijgen in de leefwereld van de jeugd: hoe het met hen gaat, welke uitdagingen zij tegenkomen en wat zij – samen met de gezinnen waarin zij opgroeien en ontwikkelen – nodig hebben. Dat gaat breder dan alleen jeugdzorg en richt zich op de ontwikkeling van veerkrachtige kinderen en gezinnen. De BGZJ roept het kabinet dus op om op basis van deze visie een duidelijke lange termijnstrategie te formuleren voor hoe kinderen en gezinnen weer sterk op eigen benen kunnen staan.

We hopen dat we gezamenlijk – de sector, de politiek én de samenleving – het gesprek kunnen gaan voeren over bovenstaande vraagstukken. Maar ook over wat jeugdzorg wél en wat jeugdzorg níét is, wanneer andere hulp soms veel beter is om in te zetten dan jeugdzorg en hoe wij meer passende zorg kunnen leveren aan kinderen en gezinnen wanneer zij die eenmaal nodig hebben.

Als BGZJ gaan we graag met uw Kamer verder in gesprek over onze voorstellen en oplossingsrichtingen die wij voorstellen.

Met vriendelijke groet,
Namens de Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGZJ)

Leon Noorlander, directeur Jeugdzorg Nederland
Voorzitter directeurenoverleg BGZJ

⁷ <https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2024D39027>, antwoord 660.